

hudobný život

ROČNÍK LV

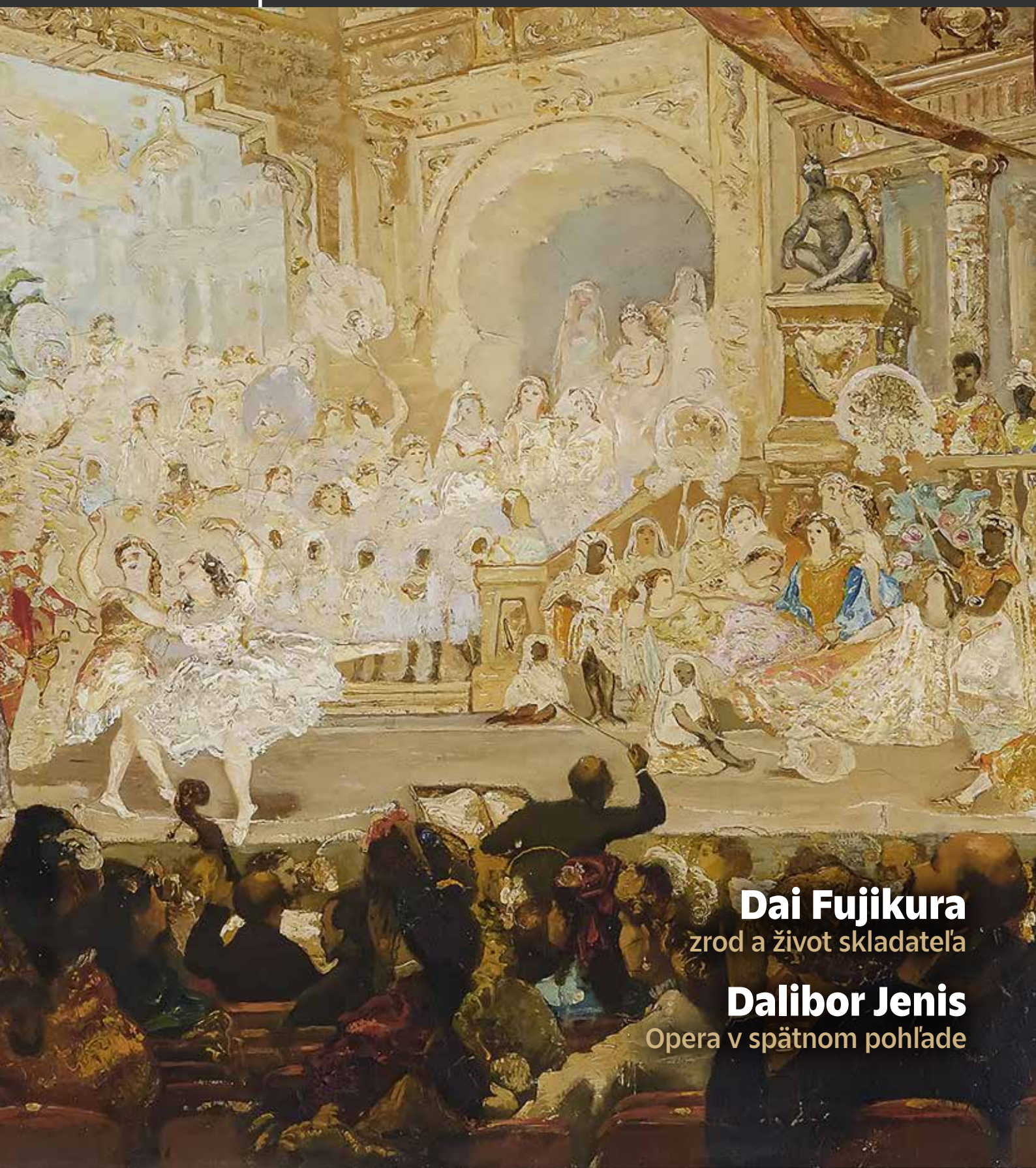
1-2

2023

3 €

hudobné entrum
MUSIC CENTRE SLOVAKIA

Na chate: Marián Lejava / Rozhovor: Viliam Gurbaľ / Mojše Band /
JazzFest Brno / koncerty, recenzie CD / poviedka...

Dai Fujikura

zrod a život skladateľa

Dalibor Jenis

Opera v spätnom pohľade

HUDOBNÉ CENTRUM v roku 2023

KONCERTY, FESTIVALY, SÚŤAŽE

- 32. ročník Stredoeurópskeho festivalu koncertného umenia ALLEGRETTO ŽILINA – 24.–29. 4. 2023
- 25. ročník medzinárodného hudobného festivalu DNI STAREJ HUDBY – 2.–16. 6. 2023
- PRO MUSICA NOSTRA medzinárodné hudobné festivaly v Žilinskom, Prešovskom, Trnavskom kraji – jún 2023, Nitrianskom kraji a na Gemeri – október 2023
- 25. ročník Medzinárodnej spevákkej súťaže Mikuláša Schneidera-Trnavského – 15.–21. 10. 2023

HUDOBNÉ VZDELÁVANIE PRE DETI A MLÁDEŽ

- hudobné programy pre deti a mládež VÝCHOVNÉ KONCERTY
- vzdelávacie filmy o hudobných nástrojoch symfonického orchestra HUDOBNÁ TRIEDA
- podpora mládeže cez FÓRUM MLADÝCH TALENTOV
- sústredenia a koncerty SLOVENSKÉHO MLÁDEŽNÍCKEHO ORCHESTRA

VYDAVATEĽSTVO HUDOBNÉHO CENTRA:

- nová podoba mesačníka HUDOBNÝ ŽIVOT

KNIHY:

- Mark Kroll: Johann Nepomuk Hummel – hudobníkov život a svet (slovenský preklad)
- Mikuláš Moyzes v úvahách a premenách času
- Béla Bartók a Slovensko
- Genrich Nejgauz: Poetika klavíra, O umení klavírnej hry
- Miloslav Starosta: Texty o klavírnom umení

NOTY:

- Alexander Albrecht: Šípková Ruženka, symfonická báseň pre orchester
- Edícia Slovenská komorná hudba

CD a DVD:

- 2-DVD Slovenskí hudobní skladatelia
- Ján Levoslav Bella: Slovenské štvorspevy
- Mikuláš Moyzes: Sláčikové kvartetá

SLUŽBY ODDELENIA INFORMATIKY A DOKUMENTÁCIE

- KALENDÁRIUM kultúrnych podujatí obnovená služba na našej webstránke: <https://hc.sk/kalendarium>
- ŠTUDOVŇA hudobnej knižnice Hudobného centra

Až šesť rozhovorov prvého tohtoročného čísla poskytuje pohľady na svetle i tmavšie odtiene hudobného života. Japonsko-britský skladateľ **Dai Fujikura** odhaľuje proces „zrodu“ skladateľa a odkrýva pozadie fungovania umelca na voľnej nohe v neustále sa meniacich podmienkach bežného i profesionálneho života. Kauza odchodu Mateja Drlička z postu generálneho riaditeľa SND – pre nás najmä vo svetle problémov v Opere – je aktuálna stále, a to aj vďaka jeho opätovnej kandidatúre. Preto výpoveď barytonistu **Dalibora Jenisa**, ktorý sa po viac než roku rozhodol odkryť okolnosti odchodu z postu umeleckého riaditeľa Opery SND, tne do živého. Klarinetista Ronald Šebesta si na čer pozval dlhoročného spolupracovníka a priateľa **Mariána Lejavu**, s ktorým hovoril o jeho nabitom minuloročnom programe i o prelínaní dirigentskej a skladateľskej profesie. Zaujímavú dvojicu vytvorili rozhovory s organistom a zbormajstrom **Viliamom Gurbalom** a **Michalom Palkom** z Mojshe Band. Paralely medzi prácou cirkevného hudobníka z Dómu sv. Alžbety v Košiciach a lídra kapely, ktorá oživuje odkaz židovskej hudby, sa ponúkajú mnohé. Ako sa robí veľký jazzový festival v Česku, sme sa pýtali **Viléma Spilku** z JazzFest Brno, ktorý disponuje na naše pomery nebyvalým rozpočtom.

Milí čitatelia, v tomto roku nás čakajú dve veľké zmeny. Už v ďalšom, marcovom čísle sa stretnete s **novým dizajnom**, ktorý bližšie predstavujeme na str. 13. Po viac než dvadsiatich rokoch vo viac-menej tom istom šate si Hudobný život zaslúži formálny posun. O oveľa väčší krok ďalej sa posuníme v druhom polroku, keď spustíme **online verziu** časopisu. Samozrejme, klasický tlačový formát časopisu budeme pre vás pripravovať aj naďalej. Aj keď tlaky na rezignáciu na tlačennú podobu médií v dnešnej dobe stále silnejú, vehementne im odolávame. Či budeme v tejto snahe úspešní, však záleží aj od vás. Preto vám ďakujeme, že nás nielen čítate, ale aj kupujete.

Andrea SEREČINOVÁ

Štátne vyznamenanie pre J. M. Händlera

Prezidentka Slovenskej republiky udelila Rad Ľudovíta Štúra II. triedy huslistovi a dirigentovi Jackovi Martinovi Händlerovi (1947) za rozvoj v oblasti kultúry a umenia, šírenie dobrého mena v zahraničí.

J. M. Händler bol jedným z posledných žiakov D. Oistracha. Po emigrácii do Nemecka r. 1978 pôsobil vo viacerých nemeckých orchestroch, pokračoval v sólistických aktivitách a začal sa venovať aj dirigovaniu. V r. 1989 založil orchester Solistes Européens Luxembourg, r. 2004 Symfonický orchester Bruna Waltera. V r. 2008 ho Európska komisia vymenovala za ambasádora pre interkultúrny dialóg a o rok neskôr za ambasádora pre inováciu a kreativitu.

Vyznamenania 28 osobnostiam boli udelené pri príležitosti 30. výročia vzniku Slovenskej republiky 1. januára v bratislavskej Redute.

(red)

Spravodajstvo, koncerty, glosy...

- 2 **Dvakrát s D. Raiskinom** R. Kolář
- 3 **Večer plný očakávaní** Z. Buchová Holíčková
- 4 **Január so Štátnou filharmóniou Košice** T. Horkay
- 5 **Subito: S L. Fančovičom po nahrávaní Dohnányiho klavírných koncertov**
- 6 **Šťastné husľové kombo (M. Vengerov, P. Kopatchinskaja)** A. Serečinová
- 7 **Slušné? Pozoruhodné? Výnimočné! (Belcea Quartet)** P. Zagar
- 8 **Spomíname: F. Matuš** S. Kopčáková
- 9 **Spomíname: B. Hronec** M. Jurčo
- 10 **Za vôňou nástroja: P. Konečný – Auris interna: Skandalon** P. Konečný – J. Filip
- 12 **Hudobná trieda: Nebojte sa vstúpiť!** A. Serečinová
- 13 **Hudobný život od marca v novom dizajne**

Hudobné divadlo

- 15 **Preriedení hostia v Opere SND** M. Mojžišová
- 16 **Banskobystrický Malý princ v Bratislave** K. Madunická
- 17 **Mníchov: Prečo Elsa, prečo?** R. Bayer
- 19 **Viedeň: Hostami vyšperkovaná Aida** V. Polakovičová
- 20 **Patrí opera do múzea?** R. Bayer

Rozhovor

- 22 **Opera SND: Riešenie v nedohľadne? (D. Jenis)** R. Bayer
- 26 **Z Ósaky do svetových centier súčasnej hudby (D. Fujikura)** R. Kolář
- 30 **Hľadanie zmyslu i radosti v sakrálnnej hudbe (V. Gurbal)** J. Zelenková
- 40 **Mojshe Band a jej prikázania (M. Pal'ko)** A. Beretová

Na chate

- 32 **R. Šebesta a M. Lejava**

Príloha

- 34 **A. Parrott: Ako to skladateľ myslel (úryvok z knihy)**

Jazz

- 42 **Jazzové laboratórium / M. Jakabčí: All Blues** P. Palaj
- 45 **JazzFest Brno: Držať latku vysoko (V. Spilka)** J. Kalász
- 48 **Reportáž: Gitarové múzeum nielen o gitarách** J. Kalász

Recenzie CD a kníh

Poviedka

- 56 **Pán Satie** V. Rozenbergová

Obsah 54. ročníka

Mesačník **Hudobný život**/január-február 2023 vychádza v **Hudobnom centre**, Michalská 10, 815 36 Bratislava, IČO 00 164 836
Zapísané v zozname periodické tlačie MK SR pod ev. číslom EV 3605/09
Redakcia: Šéfredaktorka: Andrea Serečinová (kontakt: andrea.serecinova@hc.sk, +421 220470420, 0905 643926), redaktori: Robert Kolář (robert.kolar@hc.sk), Jana Dekánková (jana.dekanakova@hc.sk), Juraj Kalász (juraj.kalasz@hc.sk), externá redakčná spolupráca: Robert Bayer (robert.bayer@hc.sk)
Jazykové redakcie: Zuzana Studená, Eva Planková
Výtvarná spolupráca: Róbert Szegényi

Distribúcia a marketing: Patrik Sabo (tel: +421 220470460, fax: +421 220470421, distribucia@hc.sk) • **Adresa redakcie:** Michalská 10, 815 36 Bratislava 1, www.hc.sk/hudobny-zivot/ • **Grafický návrh:** Róbert Szegényi, Peter Beňo • **Tlač:** ULTRA PRINT, s. r. o., Bratislava • **Rozširuje:** Slovenská pošta, a. s., Mediaprint-Kapa a súkromní distribútori • **Objednávky na predplatné** prijíma každá pošta a doručovateľ Slovenskej pošty, alebo e-mail: predplatne@slposta.sk • **Objednávky do zahraničia** vybavuje Slovenská pošta, a. s., Stredisko predplatného tlače, Uzbecká 4, P.O.BOX 164, 820 14 Bratislava 214, e-mail: zahranična.tlac@slposta.sk • Objednávky na predplatné prijíma aj redakcia časopisu. Používanie novinových zásielok povolené RPPBA Pošta 12, dňa 23. 9. 1993, č. 102/03. • **Indexové číslo** 49215. ISSN 13 35-41 40 (tlačené vydanie), ISSN 2729-7586 (online, pdf verzia). • **Obálka:** Z výstavy o opere v Bundeskunsthalle v Bonne. J. Seignemartin: Balet vo Faustovi (detail) © Lyon MBA – Photo Alain Basset • Názory a postoje vyjadrené v uverejnených textoch nie sú stanoviskom redakcie. Redakcia si vyhradzuje právo redakčne upravovať a krátiť objednané i neobjednané rukopisy. Texty akceptujeme len v elektronickej podobe. • Vyhľadávať v dátach uverejnených v tomto čísle môžete na adrese www.siac.sk

Dvakrát s Danielom Raiskinom

Dva koncerty, ktoré **Slovenská filharmónia** odohrala v decembri a januári pod taktovkou svojho šéfdirigenta **Daniela Raiskina**, mali výraznú pridanú hodnotu v podobe zaradenia niekoľkých naozaj zriedkavo uvádzaných diel.

Večer **9. 12.** to boli – v programe trochu netypickom pre adventné obdobie, no prečo nie – *Danzas fantásticas op. 22* sevillského skladateľa Joaquína Turinu, ktorý by bol presne v ten deň oslávil svoje 140. narodeniny. Pôvodne klavírne skladby v elegantnej a efektnej inštrumentácii debussyovského strihu (s mnohonásobne delenými sláčikmi, bohatým partom harfy a sólamy pre anglický roh) osviežili pestrými orchestrálnymi farbami aj melodickú invenciu okorenenu španiel-

certantnej efektnosti. Ferrández to dokonale pochopil, všetko svoje nadanie, technickú obratnosť aj sýty spevný tón naplno vložil do služieb kompozície a ani na okamih neopustil stav hlbokého ponorenia do jej vášnivého prúdu (podobný tranzu), nesnažil sa vystavovať na obdiv vlastné technické dispozície, hoci by pokojne mohol. Oceniť jednoznačne treba aj veľmi sústredený a motivovaný výkon orchestra.

Druhú časť večera vyplnil výber zo súit z Prokofievovho baletu *Romeo a Júlia*, populárne aj menej známe čísla zo všeobecne obľúbeného diela, ktorého bodrý neoklasizmus zakaždým poteší orchestrálnych hráčov aj publikum. A nepochybne aj ruského šéfdirigenta,

frapujúce kontrapunktické dobrodružstvá tejto čarovnej hudby. Pevný ťah, jasné vedomie smerovania línií aj snaha o štýlové odlišenie boli jednoznačnými pozitívami.

Potom nasledoval radikálny dramaturgický zvrät, ku komornému orchestru pribudol (okrem iného) klavír a veľký bubon, Mozart uvoľnil miesto Gijovi Kančelimu, sólistom jeho skladby *Chiaroscuro* bol koncertný majster filharmonikov **Jarolím Emmanuel Ružička**. Udivujúca zmes ponoru do hĺbok a škandálnej banality, maximálne koncentrovanej sugestívnej expresivity a triviálnych klišé, technickej náročnosti veľmi svojského typu a takmer bazálnej simplexnosti – touto zdanlivou rozpoltenosťou sa vyznačovala prevažná väčšina skladateľov z niekdajšieho sovietskeho impéria, najmä ak boli popri „vážnej“ tvorbe aktívni aj na poli filmovej či scénickej hudby.

Kančeli vynikal na oboch „frontoch“ a zdá sa, že v našom prostredí mu predsa len rozumieme trochu lepšie než v západných krajinách, kde prežil posledné desaťročia svojho života. Ešte udivujúcejšie na tom je, že ono bizarné spojenie nespojiteľného dokonale funguje, dokonca má toľko sugestívnosti, že poslucháč nemá inú možnosť, len so zatajeným dychom sledovať každý detail, lebo tuší, aspoň podvedome, že sa tu odohráva dôležitý proces. Nie je ním nič menšie ako prinavrátenie kúzla hudbe, ktorú odkúzlil hrmot všetkých avantgárd minulého storočia... A netreba k tomu viac ako crescendo veľkého bubna, harmonický spoj alebo melodické kontúry, ktoré letmo oživia spomienky na dávno zabudnuté opusy Arama Ch. (napokon, obaja skladatelia vyrástli v tom is-

tom meste...), no všetko vynikajúco načasované a dávkované v ideálnych proporciách. Absolútne unikátny typ zážitku, akých by som vo filharmónii rád vstrebal viac, aj keď (inak veľmi presvedčivý) sólista intonuje mierne nepresne, prekvapujúco a paradoxne nie v stratosférických výškach a pri flažoletoch, ale v spodných polohách na g strune.

Po prídavku v podobe Pärtovho *Spiegel im Spiegel* sa žiadalo už len odísť domov, v dokonalej naplnenosti nechať koncert doznieť v myšlienkach. Dvořákovu *Českú suitu* s jej krásnymi a príjemne osviežujúcimi chvíľkovými výletmi do sfér modalit by som pokojne odložil na iný termín a dirigentovi poprial pri jej kreovaní trochu pokojnejšie tempá a orchestru mäkkší a transparentnejší zvuk.

Robert KOLÁŘ

D. Raiskín a J. E. Ružička v Kančeliho skladbe *Chiaroscuro* (foto: A. Trizuljak)

ským temperamentom. Žiadalo sa len trochu presnejšej koordinácie (najmä) medzi sláčikármi, aby bolo dokonale učené zadosť pomenovaniam v záhlaviach častí ako *Exaltación* či *Orgía*... Skutočnou repertoárovou lahôdkou bola *Schelomo, hebrejská rapsódia pre violončelo a orchester* Ernesta Blocha, v ktorej ako sólista vystúpil mladý španielsky violončelista **Pablo Ferrández**, jedna z vychádzajúcich hviezd vo svojom odbore. Jeho účinkovanie s našimi filharmonikmi možno bez prehánania označiť za výnimočnú udalosť. Blochovo dielo je napriek názvu oveľa viac než len „národnou“ rapsódiou, akých v 19. aj 20. storočí vzniklo neúrekom. Nie je to naivná folklórna potpourri, ale vízia apokalypsy (dielo vzniklo v priebehu 1. svetovej vojny) a technicky náročný sólový part nemá nič z bežnej kon-

ktorý tu bol na dôverne známom teritóriu. Možno aj preto si vo viacerých efektných číslach dovolil „pridať plyn“ a orchester hnať do naozaj hraničných temp, trochu na úkor jednoty v súhre, artikulácii aj čistoty intonácie (*Dievčatko Júlia*, *Tybaltova smrť*...). Na druhej strane, nasadenie orchestra bolo citeľné a nepochybne autentické, výsledkom intenzívny zážitok, aj keď (ako dnes pri každej ruskej klasike) nie bez onej sližky trpkosti...

Koncert **13. 1.** sa niesol v komornejšom duchu a trochu netypický zostavený program zodpovedal možnostiam redukovaného obsadenia orchestra. Mozartovej *Symfónii č. 41 C dur „Jupiterskej“* nechýbalo prakticky nič okrem logickejšieho rozsadania sláčikových nástrojov, pri ktorom by zaiste lepšie vynikli dodnes

Večer plný očekávání

Očekávania bývajú zradné, najmä ak je koncertná sieň Slovenskej filharmónie zaplnená takmer do posledného miesta. Ťahákom posledného januárového piatku bola zaiste Orffova *Carmina burana*, o nič menej zaujímavá však nebola ani prvá časť večera, *Koncert pre husle a orchester* č. 1 Bohuslava Martinů so sólistom **Milanom Paľom**. Zámer dramaturgie bol pravdepodobne „predať“ pod rúskom Orffovho trháku u nás menej hrávaný husľový koncert českého skladateľa. Vo výsledku sme boli svedkami posluchácky dosť náročného programu – v prvej časti nárokom na vnímavosť, v druhej na trpezlivosť a odolnosť ušných bubienkov. Hneď prvý nástup v husľovom koncerte zamrzol nepresnosťou intonačnou aj rytmickou, ušlo pár dôb, kým sme sa dočkali synchronu. Celej prvej časti chýbali ostrejšie hrany, vďaka ktorým by vynikol synkopický rytmus, na ktorom je vystavaná. Bolo cítiť, že orchester v tejto hudbe nie je „doma“, hral opatrne, pôsobil dojmom, že hráči najmä rátajú doby. V tomto smere neboli rovnocenným partnerom sólistovi. Milan Paľa je všestranný interpret, ktorý sa nebojí žiadnej výzvy. Virtuózný part uchopil sebavedomo, bez jediného zaváhania, sálu ovládol čistým a jasným tónom. Jeho výkon bol kontinuálnym tokom ohromnej, vynika-

júco dávkovanej energie. Možno až priveľmi. Vzhľadom na jeho bezchybný výkon zamrzelo priveľa nástojčivosti vo výraze, ktorá chvíľami sklzála do kliše. Aj lyrickejšie pasáže pôsobili bojovne, hoci o citovom vnútornom prežívaní interpreta nemožno pochybovať. V tretej časti už orchester pôsobil odvážnejšie a sebavedomo. Dirigent **Jaroslav Kyzlink** výborne vygradoval záver, ktorý vie poslucháča zastihnúť nepripraveného a zanechať rozpačitý dojem. Napriek mnohým výhradám k priebehu koncertu sa Martinů dočkal vynikajúceho zakončenia.

Aj zvyšných pár prázdných sedadiel sa zaplnilo po prestávke, keď sa na rad dostala *Carmina burana*. Stabilnú súčasť repertoáru však v tento večer charakterizoval výraz „šetriaci režim“. **Slovenskému filharmonickému zboru**, evidentne unavenému z uvedenia diela večer predtým a náročných týždňov súbežného nashudovania operného repertoáru a blížiacej sa *Missy solemnity*, chýbala potrebná iskra a energia. Už úvodná časť nemala ťah a potrebné napätie, z prvej polovice koncertu presiakla absencia ostrejších rytmických kontúr v orchestri. Aspoň v pokojnejších častiach vynikli nádherné farby nižších hlasov (*Veris leat facies*) a (konečne) primerané tempo umožnilo ukázať pekne vypracované frázovanie a istotu – aj keď nesmelá radosť z príchodu jari znela skôr ako žalospev za Gandalfa. No nielen zbor sa

šetril. So svojimi partmi bojovalo aj sólistické obsadenie. Ani krásna farba barytónu **Svatopluka Sema** nezachránila intonáciu v exponovaných polohách, hoci jeho civilný, emočne šetrný prejav pôsobil veľmi príjemne a osviežujúco. Extrémne náročnému tenorovému *Žalospevu pečenej labute* chýbalo viac ironie, **Ondřej Koplík** išiel zjavne na pokraj technických možností a poňal ju príliš dramaticky, aj keď bezchybne. Sopranistka **Mariana Sajko** disponuje na koloratúru pomerne tmavou farbou a aj keď sú všetky ženské sóla v jej rozsahu, drvivú väčšinu času strávila v príliš nízkej dynamike, čo viedlo k intonačnej neukotvenosti. Nádherné zaznelo len záverečné *Dulcissime*. Posledná tretina kantáty už zaznela odvážnejšie, rovnako ako aj sólo člena zboru **Adama Blaža**. Po mužskej a cappella časti už zbor postupne prešiel na plný plyn a dokázal gradovať až do konca. Zato orchester si to evidentne užíval celý čas, bola radosť miestami sledovať najmä niektoré pulty violončiel. Chuť im nezobrali ani dva výrazné kiksy v trúbkach, nechcené fázové posuny v pizzicatach či naháňačka so sólovým barytónom. Zvukovo predimenzovaný záver zas zjavne prevälcoval všetky dovtedajšie nedostatky a nadšení diváci dopriali účinkujúcim standing ovation. Otázkou zostáva, či naozaj stačí len nahlas, dlho a vysoko...

Zuzana BUCHOVÁ HOLÍČKOVÁ

V žiari monitorov 10

Prelom rokov 2022/2023 sa niesol v znamení rôznych nepríjemných kríz, ale aj oslobodenia od kovidových obmedzení. (Veď ešte pred rokom sa hralo v prázdných sálach!) Na stránke stream.filharmonia.sk sa ocitlo niekoľko videí, pričom prioritne som preštudoval abonentné koncerty. Najprv však spomeniem televízny záznam koncertu **Symfonického orchestra Slovenského rozhlasu** k 80. narodeninám **Ondreja Lenárda** zo 6. 9. (odvysielaný 11. 12.). Na programe bola Mahlerova *Drhá symfónia „Zmŕtvychvstanie“*. Zaslúžilý majster, ktorého som kedysi neraz ostro kritizoval, podal úctyhodný výkon. Jeho Mahler sa skvelo počúval. Prevažovali plynulosť, integrita, formová jednota a plnokrvná emocionalita, dýchajúce frázy plné života. Na profesionálnom bezchybnom výkone, prednesenom s nadšením a v závere majestátne, sa podieľali všetci zúčastnení. V záverečnej gradácii Lenárd (na rozdiel od často zaužívaného zvyku) nezrýchľoval, čo pôsobilo šokujúco efektne a výrazovo intenzívne.

Z troch koncertov **Slovenskej filharmónie** ma najviac potešil prvý v poradí (2. 12.) s Mozartovým *Klavírnym koncertom c mol* a Mendelssohnovým kantátovým *Lobgesan-*

gom (známy aj ako 2. *symfónia*). Mladá čínska klaviristka **Zhang „Zee Zee“ Zuo** poskytla vzorového Mozarta v suverénnom inteligentnom výkone, s nesmierne diferencovaným, kultivovaným a zároveň expresívnym prejavom. Podčiarkol by som skvelú spoluprácu s orchestrom a spoločné empatické cítenie hudobného toku. Ani *Lobgesang* pod taktovkou skúseného, kvalitného a inšpirujúceho **Petra Altrichtra** nesklamal. Prítomnosť hosťujúceho zbornajstra **Thomasa Langa** zrejme stála za pridanou hodnotou výkonu **Slovenského filharmonického zboru**. Skladbe nechýbal dôstojný, monumentálny stavebný oblúk, slávnostné, vrúcne i meditatívne miesta.

Zvyšné dva koncerty viedol šéfdirigent **Daniel Raisskin**. A v oboch prípadoch som mal istý problém s dramaturgiou. **9. 1.** prišli na rad *Fantastické tance* od neznámeho Španieľa Joaquína Turinu v kombinácii s hebrejskou rapsódiou *Schelomo* Ernesta Blocha a výberom z Prokofievových súit z baletu *Rómeo a Júlia*. Turinova skladba bola viac než kontrastná: človek si ani nestihol vychutnať tie pravé melodické a rytmické exotizmy, už prichádzal zlom v podobe výrazného spomalenia a stíšenia. Blochova rapsódia bola veľmi náročná na vnímanie. Ide o závažné filozofické dielo mimoriadnej reflexívnosti a statických plôch. Ako dramaturgická inovácia? Možno... Prokofievov opus sa na našich pódiiach objavuje

naopak často, bolo by na prospech vecí, keby sme si mohli vypočuť niečo z jeho iných baletov.

Nuž a **13. 1.** sa na programe ocitlo takéto poradie autorov: Mozart (*Jupiterská*), Kančeli (*Chiaroschuro pre husle, klavír a orchester*) a Dvořák (*Česká suita*). Považujem to za nevhodné zoskupenie. Po Mozartovej dokonalosti a komplexnosti pôsobilo Kančeliho dielo ako plné postmoderno-reduktívnych kliše, naopak, po temnom hlbokom ponore Gruzínca sa Dvořák zdal byť triviálny. Interpretácia? Mozart znel určite štýlovo, uhladene a precízne, najmä finále pôsobilo elektrizujúco. Dvořák v zásade OK, ale niekedy s prílišným expresívnym zaťažením (polka, furiant) na úkor elegancie, nehy a pôvabu.

Prvý deň v roku si nevieme predstaviť bez **novoročných koncertov**. Na záver len jedna poznámka k tomu z **Viedne**. Dirigent **Franz-Welser Möst** s **Viedenskými filharmonikmi** tentokrát stavil na Josefa Straussa, ktorý počtom skladieb zatienil ostatných členov rodiny – a nebolo to na škodu vecí. Mimochoďom, zaregistroval som aj debatu rakúskych feministiek v ORF na tému: Kedy bude konečne Novoročný koncert z Viedne dirigovať žena?

Tamás HORKAY

Január so Štátnou filharmóniou Košice

Nový rok začala košická filharmónia vo veľkolepom štýle. Sviatočný deň **6. 1.** okorenila mimoriadnym Trojkráľovým koncertom; na programe nestálo nič menšie ako *Deviata symfónia* Ludwiga van Beethovena s *Ódou na radosť*. Kvôli nej cestu do Košíc merali nielen šéfdirigent **Robert Jindra**, ale aj **Slovenský filharmonický zbor** a štyria vynikajúci, pomerne mladí vokálni sólisti. Musím však konštatovať, že slávnostná *Deviata* ma uspokojila len z polovice. Ba prvé tri časti ma vyslovene sklámali. Vo vzduchu som cítil nervozitu a akúsi zbrklkosť, nebol to ten dokonale klasický Beethoven, ktorého by sme očakávali. Scherzo pôsobilo trochu asynchrónne a rytmicky nie úplne najpresnejšie, chýbala jasná pulzácia

naopak, exponované zborové úseky predniesli zboristi s veľkou expresívnou silou a nadšným výrazom.

O necelý týždeň neskôr (**12. 1.**) bol na programe koncert pod taktovkou mladučkého taiwanského dirigenta (ktorý však už s úspechom praxoval v Boston Symphony Orchestra) **Yu-An Changa**. Do Košíc priniesol nový ázijsko-európsky vietor, nie neprijemne studený, ale sviežo ozvlášťujúci. Najviac ma nadchla úvodná druhá suita z Ravelovej „choreografickej symfónie“ *Daphnis a Chloé*, konkrétne dôstojné vlnenie prvej časti, precízne frázovanie druhej časti a najmä temperamentne podaná, fascinujúca kavaládka farieb v tretej časti.

Posledný januárový koncert cyklu A sa konal **19. 1.** a tentoraz sa dramaturgia rozhodla pre maďarský repertoár (teda s výnimkou Ľudovíta Rajtera). Za jeho kvalitné rozoznenie bol zodpovedný bývalý šéfdirigent orchestra **Zbyněk Müller**. Ten určite nesklamal v populárnych *Rumunských ľudových tancoch* Bélu Bartóka, ani v krátkej, údernej a myšlienkovito frapantnej skladbičke Ľ. Rajtera *Allegro sinfonico*, ani v obľúbených *Tancoch* z *Galanty* Zoltána Kodálya. V prípade Bartóka nebojácne a dravo vyznel najmä záver, ale ani pomalším tancom nechýbala klenutá lyrickosť.

U Kodálya Müller opäť prejavil svoju schopnosť operovať vo výrazových polohách agitato a appassionato, čo však v danom prípade korešpondovalo s prednesovým pokynom v partitúre (vznešené *Andante maestoso*); treba tiež vyzdvihnúť spontánny, rudimentárny, ba

priam extatický záver – hoci to nebola štiplavá maďarská paprika, ale skôr robustné a trochu ťažké české knedle... Ťažiskom tohto večera sa stala jeho druhá polovica, ktorú vyplnil veľmi zriedka hrávaný *Klavírný koncert č. 1* od bratislavského rodáka Ernő Dohnányiho. Trojčasťové monštrum v trvaní 45 minút sa však prekvapujúcim spôsobom neukázalo ako nezázrivné. Neskororomantickému, mnohovravnému, eklektickému konglomerátu z r. 1887 je vlastná nespochybiteľná individuálna pečať a bohatá obsažnosť, aj keď o neobvyklej melodickej invenčnosti hovoriť nemožno. Rovnako ťažké je prehliadnuť určitú teatrálnosť a prevahu virtuózneho zložky. Pozitívami diela sú aj atribút vášnivej emocionality a harmonická mnohofarebnosť, pričom tretia časť je azda najvydarenejšia. Müller účinne

napomáhal sólistovi držať proces vo vysokej emočnej intenzite a je potrebné opäť pochváliť spoľahlivý orchester.

Hrdinom koncertu bol však náš klavírny fenomén v najlepších rokoch **Ladislav Fančovič**, ktorý preukázal mohutnú fyzickú výdrž a masívne virtuózne dispozície, pričom nemožno zabudnúť ani na obdivuhodný pamätový výkon. Pridajme účinné dramatické gesto, dokonalý prehľad, suverenitu a serióznosť – a v neposlednom rade „obyčajnú“ radosť z hry, ktorá vyústila do „bombovo“ odpáleného akrobatického prídavku v podobe hudobno-štyľového exkurzu a improvizovaných variácií na tému Mackieho Messera zo *Žobráckej opery* Kurta Weilla. Dôvod na široký „elektrizovaný“ úsmev v auditóriu!

Tamás HORKAY

L. Fančovič na skúške v zriedkavo uvádzanom klavírnom koncerte E. Dohnányiho (foto: Z. Hanout)

a pregnantnosť, ako aj žiaduci interpretačný postoj rozvahy kombinovanej s rozhodnosťou. *Adagio* hodnotím ako pomerne povrchné, márne som v ňom hľadal preduchovnenú atmosféru a nežnú kantabilnosť.

Všetko však zmenilo finále, ktoré sa vďaka interpretačným aktérom (v neposlednom rade orchestru ŠFK) zmenilo v strhujúci, skvele vystavaný a vygradovaný živelný jasavý vír. Žeby sebarealizácia operného dirigenta? Bol Jindra menej motivovaný prevažne epickými alebo lyrickými momentmi v prvých troch častiach? Určite treba pochváliť majstrovské dávkovanie dynamiky. Perfektný, vyrovnaný, hlasovo aj výrazovo dôstojný výkon podali všetci štyria vokálni sólisti: **Simona Šaturová**, **Monika Jägerová**, rumunský tenorista **Cosmin Ifrim** i **Peter Kellner**. Ani SFZ nemožno nič vyčítať,

Orchester bol Changovi serióznym partnerom (zvlášť by som vyzdvihol sólovú flautu). Dirigent sa ukázal ako perfektný, empatický architekt s nadhľadom a so zmyslom pre vypracovanie dynamických odtieňov i dramaturgických zlomových bodov. Veľmi na mňa zapôsobil aj jeho bohatá, výrazná gestikulácia a mimika. Toto všetko naplno uplatnil aj v známych *Obrázkoch z výstavy* od Modesta Musorgského v inštrumentácii Mauricea Ravela, kde sa mu podarilo udržať napätie až do konca. Napokon nezabudnime na taktiež vynikajúceho trubkára **Stanislava Masaryka**, ktorý presvedčil o svojich obdivuhodných technických a muzikálnych kvalitách v *Koncerte pre trúbku a orchester As dur* od Alexandra Arutiuniana. Tu však treba dodať, že samotná kompozícia ma nijako mimoriadne neoslovila, ba skôr nudila...